

BÓDHIDHARMA • BUD-
DHA • ČJÓNÓ • ČUANG-
C' • DIONÝZIOS • CHALÍL
DŽIBRÁN • GURDJIEFF •
• HÉRAKLEITOS • JEŽIŠ •
• KABÍR • KRIŠNA • KRIŠ-
NAMURTI • LAO-C' •
MÍRA • NIETZSCHE •
• PYTAGORAS • RABÍJA
AL-ADABÍJA • RÚMÍ • HA-
KIM SANAI • SOKRATES

OSHO

STRETNUTIA S POZO-
RUHODNÝMI ĽUĎMI

BÓDHIDHARMA•BUD-
DHA•ČJÓNÓ•ČUANG-
C'•DIONÝZIOS•CHALÍL
DŽIBRÁN•GURDJIEFF.
•HÉRAKLEITOS•JEŽIŠ.
•KABÍR•KRIŠNA•KRIŠ-
NAMURTI • LAO-C' .
MÍRA•NIETZSCHE.
•PYTAGORAS • RABÍJA
AL-ADABÍJA • RÚMÍ • HA-
KIM SANAI • SOKRATES

OSHO

STRETNUTIA S POZO-
RUHODNÝMI ĽUĎMI

EZOTERIKA • POZNANIE • DUCHOVNÝ ROZVOJ

MEETINGS WITH REMARKABLE PEOPLE, by Osho

Copyright © 2003 OSHO International Foundation, Switzerland. www.osho.com/copyrights.

Slovak edition © 2015 by Eastone Group, a. s.

Original English title: MEETINGS WITH REMARKABLE PEOPLE, by Osho; Osho International Foundation

OSHO je registrovanou značkou Osho International Foundation, www.osho.com/trademarks

Materiál v tejto knihe je výberom z viacerých Oshových prednášok pred živým publikom. Všetky Oshove prednášky boli v úplnej podobe publikované knižne a sú tiež k dispozícii ako audionahrávky. Originálne audionahrávky a kompletný textový archív sú prístupné online v Osho Library, www.osho.com.

Z anglického originálu *Osho: Meetings with Remarkable People* do slovenčiny preložil Martin Krankus.

V roku 2015 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.

www.eastonebooks.com

Translation © 2015 Martin Krankus

Korektorka: Erika Kotvasová

Zodpovedná redaktorka: Marianna Petrová

Layout: Studio Eastone

Tlač: Kasico, a. s.

Všetky práva vyhradené. Okrem použitia ukážok na účely recenzie a kritiky žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukována ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8109-265-7

OBSAH

ÚVOD	VII
BÓDHIDHARMA	1
GAUTAMA BUDDHA	11
ČJÓNÓ	36
ČUANG-C'	41
DIONÝZIOS	53
CHALÍL DŽIBRÁN	57
GEORGE GURDJIEFF	62
HÉRAKLEITOS	76
JEŽIŠ	90
KABÍR	102
KRIŠNA	117
DŽIDDU KRIŠNAMURTI	124
LAO-C'	135
MÍRA	153
FRIEDRICH NIETZSCHE	160
PYTAGORAS	169
RABÍJA AL-ADABÍJA	180
DŽÁLÁLUDDÍN RÚMÍ	184
HAKIM SANAI	192
SOKRATES	202

DOSLOV: MIMO DEJÍN	209
VIAC INFORMÁCIÍ	210
O AUTOROVI	211
O MEDITAČNOM STREDISKU	213

* * *

ÚVOD

Vaše myslenie je vo svojej podstate zdeformované, zamerané na prospech. Učili ste sa matematiku, zemepis, dejepis. Dejepis je však hlúposť, je úplne zbytočný. Veď prečo máme stále čítať o tých starovekých hlupákoch? Na čo je to dobré? Radšej na nich zabudnime. Načo sa zaoberať Džingischánom, Tímúrom, Nádir Šáhom, Alexandrom či Napoleonom? Z akého dôvodu? Čím títo ľudia prispeli k rozvoju ľudského vedomia? Sú ako jed; všemožne spomaľovali ľudský pokrok a vývoj ľudstva.

Pritom v učebniciach nenájdete mená majstrov ako Lao-c', Čuang-c', Lie-c' alebo Ko Hsuan – a to ani v poznámkach. A pritom práve títo ľudia sú tí, ktorí položili základy ľudského myslenia, to oni sú naša skutočná nádej. Ale na ich mená nikde nenatrafíte. Historici sa však na druhej strane vždy vrtajú v tom, či Ježiš vôbec niekedy existoval, či Krišna je historickou postavou, alebo len mýtom, či bol Mahávira skutočný alebo len vymyslenou postavou; či Buddha skutočne kráčal po Zemi, alebo je len projekciou našich snov a túžob.

Sigmund Freud hovorí, že tieto bytosti predstavujú naplnenie našich želaní. Chceme, aby takí ľudia skutočne žili, ale tieto postavy neexistovali. A pokiaľ aj áno, neboli takí, akých sme si ich vykreslili. Toto bola príčina sporu medzi Freudom a jeho nasledovníkom Carlom Gustavom Jungom, a tento spor mal obrovskú hodnotu. Freud je veľký pragmatik, Jung oveľa

poetickejši. Jung dôveruje mýtom a nespolieha sa na históriu. V tomto sa s Jungom absolútne zhodujeme.

Učenci svojimi komentármi, výkladmi a takzvaným učením veľmi šikovne ničia všetko krásne. Pripisujú všetkému taký význam, že aj poéziu zmenia na prózu bez rýmu.

Ja sám som na univerzite nikdy nechodil na seminár z poézie. Ustavične ma tam lákal vedúci katedry, hovoril: „Chodíš na všetky možné predmety, príď aj na poéziu!“

Odvetil som: „Ale ja si chcem udržať svoj záujem o poéziu živý. Milujem poéziu, preto neprídem. A som si úplne istý, že vaši profesori sú absolútne nepoetickí; nevedia o skutočnej poézii vôbec nič. Poznám ich ako vlastné topanky. Človek, ktorý tu učí poéziu, chodí so mnou každé ráno na prechádzku. Nikdy som ho nevidel obdivovať stromy, započúvať sa do spevu vtákov či hľadieť na východ slnka.“

A na univerzite, ktorú som navštevoval, boli východy a západy slnka niečím neskutočne krásnym. Univerzita bola na kopci, obklopená ďalšími menšími kopcami. Precestoval som celú Indiu, ale krajšie východy a západy slnka som nikde nezažil. Z akéhosi neznámeho, tajomného dôvodu dostávajú oblaky na mieste, kde je Saugarská univerzita, pri východe a západe slnka takú farbu, že si aj slepý všimne, že sa tu odohráva niečo mimoriadne krásne.

Ale profesora, ktorý vyučuje na univerzite poéziu, som nikdy nevidel obťažovať sa zdvihnúť zrak na západ slnka, na chvíľu sa zastaviť. Zato kedykoľvek videl on mňa, ako obdivujem východ či západ slnka, stromy či vtáky, opýtal sa ma: „Prečo tu len tak sedíš? Prišiel si sem na rannú prechádzku – tak sa hýb!“

Odpovedal som mu: „Neprišiel som sem cvičiť. Vy áno. Ale pre mňa je toto ako čítanie milostnej básne.“

A keď pršalo, neprišiel nikdy. Ja som v tom daždi prišiel za ním, zaklopal som mu na dvere a povedal mu: „Poďte von!“

A on vždy povedal: „Ale veď prší!“

Ja som odpovedal: „Ale to je predsa ten najlepší čas na prechádzku, pretože ulice sú ľudoprázdne. A ísť na prechádzku v daždi bez dáždnika je také krásne a poetické!“

Myslel si, že som blázon, ale podľa mňa človek, ktorý nikdy nebol na prechádzke v daždi a nemokol pod stromom, nemôže rozumieť poézii. Povedal

som vedúcemu katedry: „Tento človek nemá zmysel pre poéziu; všetko zničí. Je to veľký akademik, a poézia je taký neakademický predmet, že tieto dve veci jednoducho nemajú nič spoločné.“

Univerzity v ľuďoch zabijajú záujem o poéziu a lásku k nej. Zničia celú vašu predstavu o tom, aký by mal byť život; robia z neho stále viac komerčnú záležitosť. Učia vás, ako viac zarobiť, ale neučia vás chápať život v celej jeho hĺbke a celistvosti. V týchto momentoch sa nám ukazuje tao. V týchto momentoch sa malé dverka a okienka otvárajú do absolútna. V škole vás učia o hodnote peňazí, ale nie o hodnote kvetu ruže. Učia vás o hodnote premiérskeho alebo prezidentského kresla, ale nie o tom, aké je to byť básnikom, maliarom, spevákom alebo tanečníkom.

My sa však priveľmi bojíme, že sa v tom všetkom stratíme, neustále živíme svoje egá tisícorakými spôsobmi. Vo svojich životoch robíme dve veci; zatvárame dvere pred slnkom, mesiacom, hviezdami, vetrom, dažďom, vtákmi, stromami, láskou, krásou, pravdou. Zatvárame okná, kopeme okolo seba hrob bez dvier a okien. Stávajú sa z nás leibnizovské monády, komôrky bez okien. A náš život potom do tejto komôrky zatvárame. A to nie je všetko. Steny svojich komôrok navyše robíme stále hrubšie súťaživosťou a ambíciami: chceme mať stále viac, bez ohľadu na to, či to potrebujeme. Ale to nemá zmysel.

Myslíte si, že najbohatší ľudia na svete potrebujú peniaze? Majú viac, než dokážu utrátiť, oveľa viac. Ale ich túžba mať stále viac sa nezastaví, pretože to už nie je otázka potreby peňazí; potrebujú len stavať steny svojho ega, a to stále hrubšie. Neustále medzi sebou súťažia. Zo súťaživosti sa rodí konflikt a konflikt drží ich ega pri živote.

Dejiny poznajú len spory a nespravodlivosti. Dejiny poznajú len darebákov. Dejiny poznajú len šialencov – pretože zaznamenajú len to, čo sa nepodarí. Keď všetko funguje, ako má, akoby to ani neexistovalo, a preto je to aj mimo histórie.

Dejiny toho veľa nehovoria o Ježišovi, v skutočnosti vôbec nič. Keby neexistovala Biblia, nemali by sme o Ježišovi žiadny záznam. A hovorím vám, že bolo veľa ľudí ako Ježiš, ale nemáme o nich žiadny záznam. Nezapísali sa do histórie. Boli takí umiernení, takí tichí, žili v takom hlbokom súlade a harmónii, že okolo seba vôbec nerozvírili vody. Prišli a odišli, nezostalo po nich ani stopy.

Dejiny nezaznamenávali buddhov. Takže keď sa dopočujete o Buddhovi, Mahávírovi či Zaratustrovi, vnímate ich ako mytologické, nie ako historické postavy. Zdá sa, akoby nikdy neexistovali, alebo existovali len v snových predstavách či v poetickom jazyku niekoľkých romantických jedincov s bohatou fantáziou. Pôsobia ako naplnenie prianí, ako to, čím by človek chcel byť... ale nie ako skutoční ľudia.

Boli skutoční. Takí skutoční, že po nich nezostalo ani stopy.

* * *

BÓDHIDHARMA

Z pohľadu histórie vývinu ľudského vedomia neexistoval výnimočnejší buddha ako bol Bódhidharma. Bol veľmi vzácny, veľmi jedinečný a exotický. Len v niečom sa mu približuje duchovný učiteľ George Gurdjieff, ale nie príliš a len v niektorých črtách, nie vo všetkých.

Vo svete bolo mnoho buddhov, ale Bódhidharma medzi nimi vyčnieva ako Everest. Jeho spôsob bytia, žitia a vyjadrovania pravdy je jednoducho jeho; je neporovnateľný. S Bódhidharmom nemožno porovnávať ani jeho vlastného majstra, Gautamu Buddha. Aj pre samého Buddha by bol tento muž ťažko stráviteľný.

Bódhidharma cestoval z Indie do Číny šíriť posolstvo svojho majstra. Aj keď ich od seba delilo tisíc rokov, pre Bódhidharmu a jemu podobných ľudí neexistuje čas ani priestor – Bódhidharma akoby žil súčasne s Buddhom. Buddha a Bódhidharmu síce navonok delí tisíc rokov, ale v skutočnosti medzi nimi nie je jediná trhlina. Ak sa na ich životy pozeráme ako na kruh, tak po jeho obvode bol Buddha pri príchode Bódhidharmu už tisíc rokov mŕtvy, ale uprostred boli stále spolu. Bódhidharma vyjadruje Buddhovu podstatu, samozrejme, jemu vlastným spôsobom a štýlom. Aj Buddhovi by sa zdal zvláštny.

Buddha bol veľmi kultivovaný, veľmi múdry a ušľachtilý muž. Bódhidharma je vo svojich vyjadreniach jeho presný opak. Nie je človek, ale lev. Nerozpráva,

ale reve. Nemá šarm, ktorým oplýval Gautama Buddha; je drsný, surový. Nie je vybrúsený ako diamant, len ho práve vydolovali, ešte neopracovali a navybrúsili. Bódhidharma má svoju vlastnú krásu – takú, ako má skala. Je nezlomný, nezničiteľný a má obrovskú silu.

Buddha tiež vyžaruje silu, ale jeho sila je veľmi tichá, ako šepot či chladný vánok. Bódhidharma je búrka, hromobitie a blesk. Buddha prichádza k vašim dverám bez toho, aby robil hluk; ani nezaklope, ani nezačujete jeho kroky. Ale keď k vám prikročí Bódhidharma, zachvejú sa základy celého domu.

Buddha vami nezatrasie, ani keď budete spať. A Bódhidharma? Zobudí vás aj z hrobu! Udiera tvrdo ako kladivo! Vo svojom vyjadrovaní je presným protikladom Buddhu, ale jeho posolstvo je rovnaké. Skláňa sa pred Buddhom ako pred svojím majstrom. Nikdy nehovorí: „Toto je moje posolstvo.“ Hovorí jednoducho: „Toto patrí buddhom, dávnym buddhom. Ja som len posol. Nič nie je moje, pretože ja nie som. Som len dutý bambus, ktorý vybrali buddhovia, aby im slúžil ako flauta. Oni spievajú a ja ich len nechávam, aby svoju pieseň rozozvučali prostredníctvom mňa.“

* * *

Bódhidharma sa narodil pred štrnástimi storočiami ako kráľovský syn v južnej Indii vo veľkom kráľovstve, v kráľovstve Pallavas. Bol tretím kráľovým synom, ohromne inteligentným mužom, ale keď videl všetko okolo seba, zanevrel na kráľovstvo. Nebol proti svetu, ale nemal chuť mrhať časom na svetské záležitosti a zbytočnosti. Úplne ho pohltila snaha poznať svoju pravú podstatu, pretože ak by sme ju nepoznali, musíme prijať smrť ako koniec.

Všetci, ktorí hľadajú pravdu, vlastne bojujú proti smrti. Bertrand Russell vyslovil myšlienku, že keby nebolo smrti, nebolo by náboženstvo. Je v tom určitá pravda. Nesúhlasím s tým však úplne, pretože náboženstvo je obrovský svetadiel. Nie je to len smrť, ale aj hľadanie dokonalého šťastia, je to aj hľadanie pravdy, hľadanie zmyslu života; je to mnoho ďalších vecí. Ale Bertrand Russell má určite pravdu: keby nebolo smrti, veľmi málo ľudí a len veľmi výnimočných, by sa zaujímalo o náboženstvo. Smrť je veľká inšpirácia.

Bódhidharma zanevrel na svoje kráľovstvo a povedal otcovi: „Ak ma nemôžeš zachrániť pred smrťou, potom mi, prosím, nebráň. Nechaj ma odísť

hľadať niečo, čo je po smrti.“ Bolo to počas krásnych dní, aké sú hlavne tam na východe. Otec sa na chvíľu zamyslel a povedal: „Nebudem ti brániť, pretože nedokážem zabrániť tvojej smrti. Na svoje cesty máš moje plné požehnanie. Neteší ma to, ale je to môj problém; je to moje puto. Dúfal som, že budeš mojím nasledovníkom, panovníkom veľkého kráľovstva Pallavas, ale vybral si si niečo, čo je vyššie. Som tvoj otec, tak ako by som ti mohol brániť? A ty si úplne jednoducho položil otázku, ktorú som nikdy nečakal. Hovoríš: „Ak dokážeš zabrániť mojej smrti, neopustím palác, ale ak mojej smrti nedokážeš zabrániť, potom nebráň ani mne.“ Tu vidíte, aký obrovský rozmer mala Bódhidharmova múdrosť.

Ďalšia vec, ktorú by som chcel, aby ste si zapamätali, je, že aj keď bol nasledovník Gautamu Buddha, v niektorých veciach prejavuje väčší rozlet ako sám Gautama Buddha. Napríklad Gautama Buddha mal obavy uviesť do svojej družiny ženu, zatiaľ čo Bódhidharma bol zasvätený ženou, ktorá bola prebudená. Volala sa Pragyatara. Ľudia by možno zabudli jej meno; len vďaka Bódhidharmovi stále žije, ale len jej meno, nič viac o nej nevieme. To ona prikázala Bódhidharmovi odísť do Číny. Buddhizmus prišiel do Číny šesť storočí pred Bódhidharmom. Bolo to niečo magické; nestalo sa to nikdy a nikde predtým – Buddhovo učenie okamžite opantalo všetok čínsky ľud.

Čína vtedy žila pod vplyvom Konfucia a ľudia už boli z toho unavení. Pretože Konfucius je číry moralista, puritán a nevie nič o vnútorných mystériách života. Vlastne popiera, že existuje čokoľvek vnútorné. Všetko je vonkajšie; zušľachtuj to, lešti to, kultivuj a skrášľuj ako najviac môžeš.

Konfuciovo učenie šírili aj jeho súčasníci ako Lao-c', Čuang-c', Lie-c', ale boli to mystici, nie majstri. V srdciach čínskeho ľudu nemohli vytvoriť opozičné hnutie proti Konfuciovi. Ľudia žili vo vákuu. Nikto totiž nemôže žiť bez duše, a len čo si začnete myslieť, že duša neexistuje, váš život začne strácať zmysel. Duša je veľmi zjednocujúci pojem; bez nej ste odrezaní od existencie a večného života. Tak ako konár odlomený zo stromu určite zvädne, lebo stratil svoj zdroj obživy, samotná myšlienka, že vo vás nie je žiadna duša, žiadne vedomie, vás oddeľuje od existencie. Človek sa začne scvrkávať a má pocit, že sa dusí.

Ale Konfucius je veľký racionalista. Mystici ako Lao-c', Čuang-c' a Lie-c', vedeli, že to, čo Konfucius robí, nie je dobré, ale neboli majstrami. Bývali vo svojich kláštoroch len s malým počtom svojich žiakov.

Keď buddhizmus prišiel do Číny, okamžite chytil za srdce samotnú dušu ľudu, ktorý tam žil. Akoby bol po stáročia smädný a buddhizmus prišiel ako dažďový mrak. Uhasil smäd ľudí tak ohromne, že sa stalo čosi nepredstaviteľné.

Na kresťanstvo konvertovalo mnoho ľudí, ale túto konverziu nemožno nazvať náboženskou. Chudobní, hladní, žobráci, siroty konvertovali, nie však na základe duchovného vplyvu, ale jednoducho vďaka tomu, že im kresťanstvo poskytlo jedlo, odev, prístrešok a vzdelanie. Tieto veci však nemajú nič spoločné so spiritualitou. Na islam konvertovalo obrovské množstvo ľudí, ale pod hrozbou meča: buď sa staneš moslimom, alebo zomrieš. Môžeš si vybrať.

Konverzia, ku ktorej došlo v Číne, je jediná náboženská konverzia v celých dejinách ľudstva. Buddhizmus len vysvetlil sám seba, a krásu jeho posolstva ľudia pochopili. Túžili po ňom, čakali práve na niečo také. Celá krajina, ktorá bola najväčšou na svete, sa obrátila na buddhizmus. Keď tam Bódhidharma dorazil o šesť storočí neskôr, bolo v Číne už tridsaťtisíc buddhistických chrámov, kláštorov a dva milióny buddhistických mníchov. Dva milióny buddhistických mníchov nie je málo; bolo to päť percent z celej populácie Číny.

Pragyatara, Bódhidharmova majsterka, mu povedala, aby šiel do Číny, pretože ľudia, ktorí tam prišli pred ním, dosiahli obrovský vplyv – žiadny z nich však nebol prebudený. Boli to veľkí učenici, veľmi disciplinovaní ľudia, veľmi láskyplní a mierumilovní a súcitní, ale nikto z nich nebol prebudený. A teraz Čína potrebovala ďalšieho Gautamu Buddha. Pôda bola pripravená.

Bódhidharma bol prvý prebudený človek, ktorý prišiel do Číny. Chcel by som poukázať ešte na jednu vec. Zatiaľ čo Gautama Buddha sa bál prijať do svojej družiny ženu, Bódhidharma mal dostatok odvahy na to, aby sa na chodník Gautamu Buddha nechal zasvätiť ženou. Boli aj iní prebudení ľudia, ale on si vybral ženu z určitého dôvodu. Chcel ukázať, že aj žena môže byť prebudená. A nielen to, aj jej učenici môžu byť prebudení. Bódhidharmovo meno stojí medzi všetkými buddhistickými prebudenými hneď vedľa Gautamu Buddha.

O tomto mužovi existuje mnoho legiend; všetky sú niečím dôležité. Jedna hovorí o tom, že keď prišiel do Číny, čo mu trvalo tri roky – privítal ho samotný čínsky cisár Wu. Bódhidharmu predbehla jeho sláva. Cisár Wu urobil učeniu Gautamu Buddha obrovskú službu. Tisíce učencov prekladali

buddhistické písomnosti z jazyka páli do čínštiny a cisár bol garantom všetkej tejto prekladateľskej práce. Nechal vybudovať tisíce chrámov a kláštorov a živil tisíce mníchov. Celý svoj poklad zasvätil službe Gautamovi Buddhovi a buddhistickí mnísi, ktorí boli v Číne pred Bódhidharmom, mu, samozrejme, hovorili, že svojím konaním získa veľké zásluhy, vďaka ktorým sa znovuzrodí v nebi ako božstvo.

Samozrejme, cisárova prvá otázka, ktorou sa obrátil na Bódhidharmu, bola: „Nechal som vybudovať toľko kláštorov, živím tisíce učencov, otvoril som celú univerzitu pre učenie Gautamu Buddha, celé svoje cisárstvo a všetky poklady som zasvätil službe Buddhovi. Aká bude moja odmena?“

Bol zároveň trochu v rozpakoch, keď sa na Bódhidharmu pozeral. Nepredstavoval si ho takého. Bódhidharma vyzeral veľmi divoko. Mal veľmi veľké oči, ale aj veľmi mäkké srdce – akoby mal namiesto srdca lotosový kvet. Jeho tvár však vyzerala dosť nebezpečne. Už mu chýbali len slnečné okuliare, aby vyzeral ako mafiánsky boss!

S veľkým strachom v srdci mu cisár Wu položil svoju otázku a Bódhidharma odpovedal: „Nič, žiadnu odmenu nedostaneš. Naopak, priprav sa, že sa prepadneš do siedmeho pekla.“

Potom cisár povedal: „Ale neurobil som nič zlé – prečo do siedmeho pekla? Konal som vždy podľa pokynov buddhistických mníchov...“

Bódhidharma odvetil: „Nikto ti nepomôže, kým nezačneš počúvať hlas, ktorý pramení v tebe samotnom. Ani buddhista, ani nebuddhista. A svoj vnútorný hlas si ešte nezačul. Keby si ho bol počul, nepoložil by si takú hlúpu otázku.“

„Na ceste Gautamu Buddha nieto žiadnej odmeny, pretože sama túžba po odmene pochádza z chamtivej mysle. Celé učenie Gautamu Buddha je o vykorenení túžby, a keď konáš tie svoje takzvané záslužné činy, buduješ chrámy a kláštory a živíš tisíce mníchov, činiac tak s túžbou vo svojom srdci, len si zametáš vlastnú cestu do pekla. Pokiaľ to však budeš robiť z obyčajnej radosti, budeš sa o svoje nadšenie deliť s celým svojím cisárstvom, a nikde nebude ani stopy po tvojej túžbe, tento čin ti sám bude odmenou. Inak si nič nepochopil.“

Cisár Wu povedal: „V mojej mysli víria myšlienky. Snažil som sa dosiahnuť pokoj mysle, ale zlyhal som, a pre tieto myšlienky a hluk, ktorý spôsobujú, nepočujem to, čo nazývaš vnútorným hlasom. Nevieť o ňom nič.“

Bódhidharma odvetil: „Tak príď o štvrtej ráno, bez osobnej stráže, do chrámu v horách, kde vtedy budem. A ja tvojej mysli doprajem pokoj a to navždy...“

Cisár tohto muža považoval za výstredného čudáka. Videl už mnoho mníchov, veľmi slušných, ale tomuto je úplne jedno, že sa baví so samotným cisárom. A ísť za ním o štvrtej ráno, sám... A tento muž vyzerá naozaj nebezpečne – cisár bol zvyknutý, že s ním všade chodil veľký sprievod.

Cisár nemohol celú noc zaspáť. „Mám tam ísť alebo nemám? Veď tento muž môže urobiť čokoľvek! Nedá sa naňho spoľahnúť.“ A na druhej strane, v hĺbke svojho srdca cisár cítil Bódhidharmovu úprimnosť, vedel, že to nie je žiadny pokrytec. Je mu však úplne jedno, že sa zhovára s cisárom, napriek tomu, že sám je žobrák. Sám sa správa ako cisár a cisár sa pred ním cíti ako žobrák. A ten spôsob, akým povedal: „A ja tvojej mysli doprajem pokoj a to navždy...“

„Je to zvláštne, pretože som sa vyzvedal,“ zamýšľal sa cisár, „u mnohých a mnohých učencov, ktorí prišli z Indie, a všetci mi poskytli návody, techniky, ktoré som praktikoval, ale nič sa nedeje – a tento čudák, ktorý vyzerá takmer ako blázon, alebo je opitý, a má taký zvláštny výraz v tých svojich obrovských očiach, ktoré vyvolávajú strach... Ale zároveň vyzerá byť úprimný – je to divoký zjav. Ale stojí zato to risknúť. Veď čo môže urobiť? Maximálne ma zabije.“ Cisár nakoniec neodolal lákaniu, pretože ten muž mu sľúbil, že jeho myseľ upokojí, navždy...

Cisár Wu o štvrtej hodine skutočne prišiel do chrámu, veľmi skoro ráno, potme, sám, a Bódhidharma tam už stál na schodoch, so svojou palicou, a povedal: „Vedel som, že prídeš, aj keď si celú noc rozmýšľal, či ísť alebo nie. Čo si to za cisára, keď si taký zbabelý, že sa bojíš obyčajného mnícha, úbohého žobráka, ktorý na celom svete nemá nič okrem svojej palice? A touto palicou utíšim tvoju myseľ.“

Cisár si pomyslel: „Bože môj, kto to kedy počul, že možno upokojiť niečiu myseľ palicou! Môžeš s ňou niekoho zabiť, tresnúť ho z celej sily po hlave – a človek stíchne, ale nestíchne jeho myseľ. Ale už je neskoro vrátiť sa.“

A Bódhidharma povedal: „Posaď sa tu na nádvorí chrámu.“ Navôkol nebolo ani živej duše. „Zavri oči, sedím pred tebou so svojou palicou. Tvojou úlohou bude uchopiť svoju myseľ. Len zavri oči a vydaj sa ju hľadať. Keď ju nájdeš, len mi povedz: ‚Už ju mám.‘ A moja palica sa postará o ostatné.“

Bol to ten najzvláštnejší zážitok, aký mohol mať človek, ktorý hľadá pravdu, mier či utíšenie mysle – ale už nebolo cesty späť. Cisár Wu tam sedel, oči mal zavreté a vedel, že čo Bódhidharma hovorí, myslí úplne vážne. Hľadal naozaj všade, myseľ však nenašiel. Tá palica splnila svoju úlohu. V takejto situácii sa ocitol prvýkrát. Mal na výber... pokiaľ by našiel myseľ, nikto nevie, čo tento muž urobí so svojou palicou. A to tiché miesto v horách, v prítomnosti Bódhidharmu, ktorý má takú charizmu... Po svete už chodilo veľa prebudených ľudí, ale Bódhidharma medzi nimi vyčnieva ako Everest. Každý jeho skutok je jedinečný a originálny. Každé jeho gesto nesie jeho vlastný podpis; nie je od nikoho požičané.

Cisár sa pokúšal nájsť myseľ, a na prvý raz to nedokázal. Je úplne jednoduché zistiť prečo. Myseľ existuje len preto, lebo ju nikdy nehľadáte; existuje len preto, že si ju nikdy neuvedomujete. Keď ju hľadáte, uvedomujete si ju a toto povedomie ju celkom zahubí. Uplynuli hodiny a slnko vyšlo nad tiché hory. Zavial chladný vánok. Bódhidharma už uvidel v cisárovej tvári taký pokoj, také ticho, takú harmóniu, že cisár vyzeral ako socha. Zatriasol ním a opýtal sa ho: „Už je to dlho. Našiel si myseľ?“

Cisár Wu mu odpovedal: „Moju myseľ si úplne utíšil aj bez použitia svojej palice. Nemám žiadnu myseľ a začul som ten vnútorný hlas, o ktorom si hovoril. Viem, že všetko, čo si povedal, bola pravda. Pretvoril si ma bez toho, aby si akokoľvek zasiahol. Teraz viem, že každý čin treba chápať ako odmenu samu osebe; v opačnom prípade sa nemá robiť. Kto ti potom dá tú odmenu? Je to detinský nápad. Kto ťa má potrestať? Tvoje skutky ti budú trestom a tvoje činy ti budú odmenou. Si pánom svojho osudu.“

Bódhidharma povedal: „Si výnimočný žiak. Milujem ťa, uctievam ťa, a nie ako cisára, ale ako človeka, ktorý má odvahu počas jedného sedenia získať takú múdrosť a toľko svetla, že všetka temnota mysle sa rozplynie.“

Cisár Wu sa snažil presvedčiť Bódhidharmu, aby prišiel do paláca. Bódhidharma odvetil: „To nie je moje miesto; vidíš, že žijem divoko, robím veci, o ktorých dopredu neviem, že ich urobím. Žijem spontánne z jednej chvíle na druhú, som nevypočítateľný. Mohol by som privodiť zbytočné problémy tebe, tvojmu dvoru, tvojmu ľudu; nepatrím do palácov, nechaj ma žiť v mojej divočine.“

Bódhidharma žil na hore menom Tai... a ďalšia legenda hovorí o tom, že objavil čaj. Slovo „čaj“ je odvodené zo slova *Tai*, pretože na tejto hore

vznikol. A všetky výrazy pre čaj v ktoromkoľvek jazyku sú teraz odvodené z toho istého zdroja.

Spôsob, akým Bódhidharma objavil čaj, nemôžeme z historického hľadiska brať vážne, ale aj tak má svoju dôležitosť. Meditoval takmer neustále a občas v noci zaspával. Takže aby nezaspal a len preto, aby dal príučku svojim zatvárajúcim sa očiam, vytrhal si všetko obočie a pohodil ho v chráme na zem. Legenda hovorí, že z tohto obočia vyrástli prvé čajové kríky. Preto, keď pijete čaj, nezaspíte. A buddhisti si veľmi zvykli na pomocnú ruku čaju pri meditácii. Celý buddhistický svet teraz pije čaj ako súčasť meditácie, pretože čaj vás udržuje bdelych a pozorných.

Napriek tomu, že v Číne boli dva milióny buddhistických mníchov, Bódhidharma našiel len štyroch hodných toho, aby ich prijal za svojich žiakov. Bol veľmi priberčivý. Trvalo mu takmer deväť rokov, kým našiel svojho prvého žiaka, volal sa Hui Ko.

Deväť rokov, a to je historický fakt, pretože existuje množstvo svedectiev z doby Bódhidharmovho života, ktoré ho (na rozdiel od iných vecí) potvrdzujú. Deväť rokov potom, ako Bódhidharma poslal cisára Wu naspäť do paláca, sadol si tvárou smerom k stene chrámu. Výborná meditácia! Len sa tak pozeral na tú stenu. Keď sa dostatočne dlho pozeráte na stenu, prestanete myslieť. Pomaličky, pomaly, presne ako tá stena, aj vaša myseľ sa celkom vyprázdni.

A robil to aj z ďalšieho dôvodu. Vyhlásil: „Kým sa neukáže niekto, kto si zaslúži, aby bol mojím žiakom, nebudem sa na vás pozerieť.“

Ľudia k nemu chodili a sadali si zaňho. Bolo to zvláštne. Nikto takto nehovoril; on hovoril do steny. Ľudia sedeli za ním, ale on nehovoril smerom k nim, pretože tvrdil: „Poslucháči mi prekážajú ešte viac, pretože je to rovnaké ako rozprávať do steny. Nikto nerozumie a rozprávať sa s človekom, ktorý je takýto ignorant, je mi veľmi nepríjemné. Ale pozerieť sa na tú stenu, to je iné; stena je jednoducho stena. Nepočuje a teda ani neublíži. K poslucháčom sa obrátim len vtedy, keď niekto svojimi činmi dokáže, že si zaslúži byť mojím žiakom.“

Uplynulo deväť rokov. Ľudia nevedeli, čo majú robiť – aký čin by ho uspokojil. Nemohli na to prísť. A potom sa objavil mladý muž Hui Ko. Odsekol si mečom jednu ruku, hodil ju pred Bódhidharmu a povedal: „Toto je začiatok. Buď sa otočíš, alebo pred teba padne moja hlava. Odsekнем si aj tú.“

Bódhidharma sa otočil a povedal: „Skutočne si zaslúžiš, aby si sa stal mojim žiakom. Nemusíš si odseknúť hlavu, musíme ju ešte použiť.“ Tento muž, Hui Ko, sa stal jeho prvým žiakom.

Nakoniec k nemu pribudli ešte traja. Keď sa chystal odísť z Číny, alebo to aspoň mal v úmysle, zavolať ich k sebe a požiadal ich: „Jednoduchými slovami, krátkymi vetami, bez písania, mi povedzte podstatu môjho učenia. Zajtra ráno odídem naspäť do Himalájí a z vás štyroch si vyberiem jedného za svojho nástupcu.“

Prvý povedal: „Tvoje učenie hovorí o ceste za myslou, o absolútnom tichu, a potom bude všetko prebiehať tak, ako má.“

Bódhidharma odvetil: „Nemýliš sa, ale tvoja odpoveď ma neuspokojila. Zo mňa máš len pokožku.“

Druhý povedal: „Vedieť, že nie som, že je len bytie, to je podstata tvojho učenia.“

Bódhidharma odvetil: „Trochu lepšie, ale stále to nie je ono. Máš moje kosti; posaď sa.“

A tretí povedal: „Nemožno o tom nič povedať. Žiadne slovo o tom nedokáže nič povedať.“

Bódhidharma odvetil: „Dobre, ale práve si o tom predsa len niečo povedal. Protirečíš si. Posaď sa; máš môj špičkový kostič.“

Štvrtým bol jeho prvý učeník, Hui Ko, ktorý len bez slova padol k Bódhidharmovým nohám a z očí mu padali slzy ako hrachy. Bódhidharma povedal: „Ty si to vystihol. Ty budeš mojim nástupcom.“

Ale v tú noc niektorý z učeníkov Bódhidharmu z pomsty otrávil, pretože ho nevybral za svojho nástupcu. A tak ho pochovali. Jedna zvláštna legenda hovorí, že o tri roky ho stretol istý vládny úradník, ako kráča preč z Číny smerom k Himalájiam, v ruke držal palicu a na nej mu visel jeden jeho sandál. Bol bosý.

Úradník ho spoznal, lebo ho videl už veľakrát, miloval tohto muža, hoci bol trochu výstredný. Opýtal sa Bódhidharmu: „Prečo ti na palici visí jeden sandál?“ Bódhidharma odvetil: „Čoskoro sa to dozvieš. Ak stretnáš mojich ľudí, len im povedz, že navždy odchádzam do Himalájí.“

Úradník sa okamžite vybral do kláštora v horách, kde Bódhidharma žil. A tam sa dozvedel, že ho otrávil a umrel... a bola tam aj hrobka. Úradník o tom predtým nepočul, pretože pracoval až na hraniciach ríše. Povedal:

„Ach bože, ale veď som ho pred chvíľou videl a nemôžem sa mýliť, pretože som ho videl už mnohokrát predtým. Bol to ten istý muž, s tými istými divokými očami, s tým istým urputným pohľadom a neskrotným výrazom, a okrem toho mal na svojej palici jeden sandál.“

Učeníci nedokázali skryť svoju zvedavosť, a tak otvorili hrobku. Ale našli v nej len jeden sandál. A vtedy úradník pochopil, prečo Bódhidharma povedal: „Čoskoro sa to dozvieš.“

Už sme toho toľko počuli o Ježišovom zmŕtvychvstaní. Ale nikto nerozpráva o zmŕtvychvstaní Bódhidharmu. Možno bol len v kóme, keď ho pochovávali, a potom sa prebral, vykĺzol z hrobky, nechal v nej jeden sandál a ten druhý si zavesil na palicu, a potom podľa svojho plánu odišiel.

Chcel umrieť vo večných snehoch Himalájí. Nechcel žiadnu hrobku, žiadny chrám, žiadnu svoju sochu. Nechcel po sebe nechať žiadne stopy, ktoré by druhí uctievali; tí, ktorí ho milujú, by mali vstúpiť sami do seba: „Nebudú ma uctievať.“ A v riedkom horskom vzduchu sa vytratil. Viac o ňom nikto nepočul, ani čo sa s ním stalo a kde umrel. Musí odpočívať kdesi vo večných snehoch Himalájí.

* * *